

Одклик з того світу від Івана Петровича сина Котляревського

Панас Мирний

На жалібну супліку гласних полтавської городської думи

Спасибі вам, голубчики мої,
Що ви гонобите кістки мої старі
Спокійно дотлівать в холодній домовині,
Вони в мене й без того тяжко нили;
Бо скільки літ тому, як мати-сира земля –
На їх, мов камінь той великий, налягла?!

А як до мене добулась супліка ваша,
То от вам хрест! Й позаторішня каша
Вся одригнулася, й гірка нудьга,
Неначе трута та, мою тут душу пройняла!
І де ж таки! Ви самі посудіте,
Мої ви дорогі та милі діти,
Чи личило тому, хто ваших тут батьків
Гіркими побрехеньками від реготу морив
Та часом панував дівочими сльозами, –
Чи личило йому стояти між жидами?

І побрехеньки ті, і сльози – то все дар
Господньої невідомої сили,
А ви, ви необачнії мої, хотіли
За те мене поставити на базар!
Якщо се станеться, то от вам побожуся, –
Хоч я уже тепер нікуди не годжуся, –
Проте не побоюся ще з могили встати,
Енеєвим бичем вас добре одшмагати!..

Та годі згадувать про те, що вже минуло.
Хай не вертається воно, коли заснуло,
Коли ви мусите самі його приспати –
Поставивши мене біля моєї хати.
Тут зріс я, діточки, моя співоча муза,
Як серденько моє боліло в тузі,

Злітала у мою хатину гостювати,
Самотнього мене на старість утішати.

Не раз, не два я в добрую годину
Виходив, діточки, на цю місцину,
Де дума дехто з вас мене постановити,
І радість тихая мене тут гріла, діти,
Он гляньте ви, яка лежить долина!
Там швед колись бродив, його страшенна сила
Топтала все... Який нечистий біс
Його сюди в наш край далекий ніс?

Не біс, а бісова жага триклята, -
Щоб світ увесь собі завоювати, -
Несли його сюди... Сюди-то занесли,
Та тут їй не так дали Петровії орли!
Ой Петре, царю наш, завзятий брате!
Не нам тут, неукам, пісні тобі складати,
Нехай історик наш Павловський
Склада тобі їх по-московськи.

А ми заведемо по-своєму тут другу,
Як той козак співав колись у лугу,
Дивіться, он які-то тихії лани -
Зелені, аж горять, немов отут вони
Ніколи з гореньком не знались,
Ніколи кров'ю не вмивались!
Темнесенькі ліски та білії пісочки
Облямували їх, неначе поясочки,
А он і церковця виблискує здалі,
Скликаючи людей на молитви;
Он білії хатки розбились на балках,
Мов у неділю дітвора в новеньких сорочках
На сонці грається... Он на горі високій
Стоїть-колишеться в просторі синьоокій
Чудовий монастир, й високими хрестами
Він досяга аж до тієї хмари,
Що з-за гори, неначе сніг, біліє...

Звідти на нас легенький вітер віє,
А сонечко мене з другого краю

На все те дивиться, пестить все, ogrіває...
А он погляньте, як в зелених берегах,
По білому пісочку, у лугах,
Звиваючись гадючкою, синіє річка...
Ото ж буде вам та Ворскла невеличка,
Де я давно колись дитиною малою
Так пустував з прозорою водою, –
То, хвилі збовтавши, долонями плескав,
То ротом порскав їх і радуги пускав...

Ой Ворскло, Ворскло, хвиле синя!
Не раз ти на собі хлоп'я, мене, носила,
Змагаючись тоді з твоєю течією,
Я вчивсь змагатися з неправдою людською...
А як набравсь на водах твоїх сили,
Як вирости у мене довгі крила,
Як муза почала мені їх розправляти,
Тоді тільки зачав пісні я тут співати,
Не добре діялось в той час у нашім краї.

Козача воленька глибоко уже спала,
Вкладати спать ти допомагала, старшино,
Що турбувалась не за край, а за свої добра,
І як доскочила дворянського клейноду,
То й від свого одкинулась народу...
Неволя тяжкая та непросвітний морок
Носилися над краєм літ вже сорок;
Все загнилось в ньому та зацвіло...
Немов тут воленьки ніколи й не було...
Про неї кобзарі сліпі стільки співали,
Та зайдиголови глумились, реготали...

Той регіт навісний вражав мене, малого,
І я з своєю музою пристав тоді до його...
Та й почав на кутні реготати,
Щоб людям сліз гірких не виявляти...
Тепер, либонь, не ті часи настали:
Неволя згинула і у моєму краї,
Порядки іншії уже в йому пішли
І іншії пісні з собою принесли...
Не доведеться вже мені їх заспівати!

Зате я, стоячи тут, буду бламати
Святого господа, щоб милосердний він
Свою правицю дужую над краєм моїм звів
І оберіг його од гіркої недолі;
Щоб, вивівши його на вільну волю,
Він і наслав нового кобзаря.
Щоб той кобзар не реготом, як я,
Скликав сюди людей, а огненим глаголом
Та словом правди, словом новим
Склав тут вільнії пісні,
Щоб ті його поспіви голосні,
Як у церквах забій святого дзвона,
Будили тут у душах силу нову:
Любов до краю рідного та до людей,
Що мусять рід свій покидати,
В чужих краях добра шукати,
Нехай він верне їх додому
І на полі вольному своєму
Засвіте сонце науки;
А недотепні їх та слабосилі руки
Знаттям назброє, щоб вони,
Як ті премудрії сини
Своєї славної Вкраїни,
Її уславить знов зуміли,
Тільки не боями та ворожбою,
А працею, освітою своєю...
Тоді й моє старе, побите серце
В труні глухій тихенько усміхнеться,
І я, знайшовши там спокій,
Тоді тільки скажу: амінь!..